

והלח"מ שם, וזה כוונת הרמב"ם באגרת תחיית המתים שכתב שמיראתו שלא יחסר אחד מן המצות את מה שכתב הרמב"ם שהאומר אין תחיית המתים מן התורה אין לו חלק לעוה"ב ויחסר זאת משום שיוכיח מהרמב"ם דס"ל דאין תחיית המתים לגופים כמו שחשב הראב"ד בדעתו, לכן חזר ואמר כל אחד מעשרים וארבעה אלו שמנינו שלא יוכלו לחסר אחד מהם, משום שיחסר במניין אלו שאין להם חלק לעוה"ב, והוא נפלא מאוד שהמניין שכתב הרמב"ם בחבורו הוא בדקדוק היטב.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

~ ג ~

בעניין לברך על מאכל בתוך סעודה שלישית אחר צאת הכוכבים

שמעתי מאמו"ר זצ"ל שמרן הגרי"ז זצ"ל סבר שאין לאכול מאכל בתוך סעודה שלישית אחר צאת הכוכבים אע"פ שמותר להמשיך אכילתו אבל מאכל שצריך לברך עליו בתוך הסעודה אסור לאכול שאינו כהמשך הסעודה אלא כסעודה אחרת משום וכל שאינו כהמשך אכילתו מבעוד יום אסור לאכול קודם הבדלה, וכן אמר בשם מרן הגר"א קוטלר זצ"ל.

ושמעתי בשם הגאון ר' יעקב שיף שליט"א ראייה מהתוס' דאסור לאכול אחר צאת הכוכבים במקום שצריך ברכה אחרת, וכמו שאמר מרן הגרי"ז זצ"ל, דהנה בתוספות פסחים דף ק' ע"א במה שאמרו שם רבי יוסי אומר אין מפסיקין כתבו התוס' וז"ל וגומר כל הסעודה ומברך ברכת המזון ואח"כ מקדש כדמוכח בברייתא דלקמן (דף קב.) משמע דאין צריך לעשות סעודה לשם שבת, דאי צריך מה לו להמתין יפסיק מיד, וא"ת ואיך יעשו קידוש בלא סעודה הלא אין קידוש אלא במקום סעודה וי"ל דחשיב קידוש במקום סעודה כיון שמיד אחר הסעודה עושה קידוש ואותה סעודה עולה לו לסעודת שבת כדמוכח בתוספתא דקתני במילתיה דרבי יוסי ומזכיר של שבת בברכת המזון, ומיהו קשה לר' יוסי איך יעשו ד' כוסות כיון שלא יקדשו אלא אחר ברכת המזון ולא יעשו סעודה אחרת, וי"ל דיעשו ד' כוסות שלא כסדר הרגילין לעשות כוס ברכת המזון תחלה ואחריו כוס של קידוש וירקות ואחריו כוס שלישית למה נשתנה ואחריו מרור ועל כוס רביעי הלל, עכ"ל.

וצ"ע למה כתבו התוס' דמרור אחר מה נשתנה וכוס שלישית, ולמה לא יאכל המרור עם המצה קודם ברכת המזון שהרי בסעודתו אכל מצה ויצא ידי חוב מצה וא"כ יכול לאכול המרור

מיד אחר המצה קודם ברכת המזון, ובשלמא כרפס צריך להמתין לאכלו אחר קידוש משום שבא כדי שישאלו התינוקות, ומה נשתנה לא ישאל רק אחר הקידוש שאחר הקידוש יכול לשתות כוס של הגדה, אבל המרור שצריך לאכלו אחר המצה, אמאי ממתין לאכלו רק אחר כוס שלישי.

ואמר בזה הגאון ר' יעקב שיף שליט"א דע"כ סבירא ליה להתוס' שצריך לברך על המרור בתוך הסעודה שאינו כדברים הבאים מחמת הסעודה, וכמש"כ התוס' לקמן דף קט"ו בשם ר' יוסף טוב עלם שאין מברכין על המרור משום דברכת בורא פרי האדמה דכרפס פטר ליה, ולהכי אסור לאכלו בתוך הסעודה קודם קידוש שאינו חשוב כהמשך אכילתו, וכמש"כ בשם מרן הגרי"ז ולהכי אינו יכול לאכול המרור עד אחר שיעשה קידוש וממילא ממתין עם אכילתו עד אחר מה נשתנה והגדה.

אכן התוס' לקמן דף קט"ו כתבו דהא דאינו מברך על המרור בתוך הסעודה משום דחשיב כדברים הבאים מחמת הסעודה, ולדבריהם שפיר מצי לאכול המרור תיכף אחר המצה ואחר כך ברכת המזון, אבל אפשר דהתוס' הכא ס"ל דהא דאינו מברך על המרור בתוך הסעודה משום דפטר ליה ברכת הכרפס ולא ס"ל דהגדה והלילה הוי הפסק.

~ ד ~

בעניין דקדוק באותיותיה בקריאת שמע

שמעתי מהגאון ר' יעקב רוזנטל זצ"ל ששאל למרן הגרי"ז זצ"ל אם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא חלק מק"ש, והוא משום שראה שמרן הרב מבריסק לא היה מדקדק כדרכו באמירת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואמר לו בלשון הזה כן ק"ש לא ק"ש אבל אינו דברי תורה, וכוונתו דקדוק באותיותיה בקריאת שמע ילפינן מולמדתם שיהא למודך תם ואינו הלכה בק"ש אלא בלימוד התורה ומאחר וברוך שם לא נאמר בתורה א"כ לא נאמר בו דין למודך תם ודקדוק באותיותיה הוא הלכה בדברי תורה לבד.

והגאון ר' ביניש פינקל זצ"ל ראש ישיב מיר שאל למרן החזו"א זצ"ל אם בקריאת פרשת ציצית בלילה לא צריך לדקדק באותיותיה משום שאין צריך לומר פרשת ציצית אלא משום זכירת יציאת מצרים, אבל משום קריאת פרשת ציצית שאינה נוהגת בלילה אין צריך לאומרו